

Každý z nás se alespoň jednou zamyslel nad tím, odkud je a kdo jsou jeho předkové. Dříve vedla

alespoň k částečnému zodpovězení těchto otázek genealogie. Kdo se pustil nebo pustí do vytváření vlastního rodokmenu, musel a musí být obrněn velkou trpělivostí a obdařen velkou houževnatostí. Sestavení rodokmenu vyžaduje hodiny a hodiny chůze po nejrůznějších archivech a matrikách, cestování po celé republice a i přes veškerou snahu se každý takto bádající člověk dostane do bodu, za který nemůže jít. Prostě a jednoduše chybí písemné prameny. Navíc žádný rodokmen založený na matrikách nemůže být zcela spolehlivý. Kdo si může být jist, že všichni jeho předkové byli skutečně biologickými potomky těch mužů, které mají zapsané v rodném listě?

V mnoha rodinách se traduje, že skutečným otcem pradědečka byl kníže, u kterého sloužila praprababička. A v řadě případů na tom něco je. Jinde se žádná podobná příhoda nevypráví, ale to neznamená, že nemohla nastat. V takové chvíli nabízí pomoc molekulární genetika. Informace o svém původu nosí každý z nás ve své genetické výbavě – DNA. Deoxyribonukleová kyselina (neboli DNA) je pro život naprosto nezbytnou látkou. Tato látka kóduje a zadává buňkám jejich program, a tak předurčuje vývoj a vlastnosti každého organismu. Genetické informace v DNA jsou při každém předání promíchány, což znamená, že každý člověk získává jednu sadu genů od matky a jednu sadu genů od otce. Na druhou stranu tyto genetické informace mají i části, které jsou po tisíciletí neměnné. V otcovské linii mluvíme o tzv. Y chromozomu (dále Y-DNA) a v ženské linii o tzv. mitochondriální DNA (dále mtDNA).

Pokud zkoumáme lidskou minulost na základě studia lidské DNA, hovoříme tak o tzv. genografických testech. Na základě těchto testů můžeme každého člověka přiřadit k určité linii vycházející z konkrétní pramatky nebo konkrétního praotce. Analýzy tak ukázaly, že současná populace celé planety pochází z asi tří desítek

praotců. Naprostá většina Evropanů patří mezi potomky deseti z nich. Pro zjednodušení tyto genetické skupiny (linie určitého praotce) označujeme podle národů a etnických skupin. Ale ve skutečnosti je každý dnešní národ směsí lidí různého genetického původu. I v typicky slovanských národech, jako jsou Poláci a Rusové, má „slovanské“ geny jen asi polovina obyvatel, u Čechů je to ještě méně. A naopak můžeme „slovanské“ geny najít i v těch zemích a regionech, kde bychom je nečekali. Není tedy možné klást jednoznačné rovnítko mezi genetickou výbavu a národní povahu.

Nicméně zjištění genetického původu nám pomůže porozumět mnoha věcem v životě svém i svých blízkých. Mnohdy takovým zjištěním začíná báječné dobrodružství, kdy se člověk dívá na různá místa, dějinné události, lidi kolem sebe a především sám na sebe jinak a nově. Přejeme Vám, aby Genarium bylo začátkem takového dobrodružství i pro vás.

Haploskupina Q (Indiáni)

Haploskupina Q vznikla před 19 000 - 26 000 lety během nebo krátce po době ledové ve střední nebo severní Asii. Pochází z haploskupiny P, z nichž je také odvozena haploskupina R1a (Slované) a R1b (Keltové). Skupina se následně rozdělila na dvě podvětve: Q1a a Q1b. Zatímco Q1a se po oteplení planety šířila přes Sibiř, a dále na americký kontinent, skupina Q1b zůstala ve střední Asii a později migrovala směrem k jihu a Střednímu východu. Haploskupina Q je charakterizována genetickým markerem M 242.

Do Evropy se haploskupina Q mohla dostat během migrace spolu se Slovany nebo Kelty a usídlila se v oblasti Skandinávie.

Jedná se o nejrozšířenější linii Y chromozomu v moderním světě, kterou lze najít u obyvatel Ameriky, severní Afriky, jihovýchodní, jižní a západní Asie a Evropy. Většinou se ovšem vyskytuje poměrně vzácně.

Nejčastější výskyt byl zjištěn mezi:

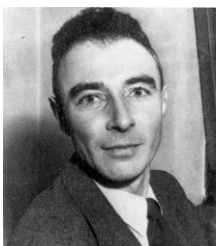
- původními domorodými Američany - Indiány (94 %),
- Aleuty (etnikum podobné Eskymákům žijící za polárním kruhem),
- Inuity - Eskymáky (46 %),
- Kety (95%), což je malý sibiřský národ obývající území podél středního toku Jeniseje. Ketové se žijí převážně lovem, rybolovem a obchodováním s kožešinami. V létě žijí v obytných lodích, v zimě v zemljankách,
- Selkupy (70%), což je jiný malý sibiřský národ. Selkupové žijí převážně v Ťumenské oblasti, Tomské oblasti a v Krasnojarském kraji. Jsou to polokočovni nebo usedlí lovci a rybáři.

V Evropě je nejčtenější výskyt v Norsku a Švédsku (3,5 %). V České republice patří k haploskupině Q asi 2 % populace.

SLAVNÉ OSOBNOSTI S GENY HAPLOSKUPINY Q

Jimi Hendrix (27.11.1942 - 18.9.1970), vlastním jménem James Marshall Hendrix bývá označován za nejlepšího rockového kytaristu všech dob. Ačkoliv zemřel na předávkování drogami v pouhých 27 letech, dokázal se nesmazatelně zapsat do historie moderní hudby. Jimi Hendrix měl v sobě černošskou i indiánskou (kmen Čerokézů) krev. Narodil se nezletilé matce, jeho čtyři sourozenci vyrůstali v dětském domově a zbývající část rodiny musela být pod neustálým dozorem sociálních pracovníků. Rodiče měli problémy s alkoholem, často se hádali a nakonec matka od rodiny natrvalo odešla. Jimi nedokázal dokončit střední školu a dopouštěl se drobných krádeží. Byl přijat do armády, ale nevydržel ani tam (byl propouštěn na základě toho, že předstíral homosexuální sklony). Hrál v různých kapelách, měl dítě s 16letou prostitutkou, ale matku opustil ještě před narozením dcery, kterou nikdy neviděl. Navzdory problémům v osobním životě získával jeho svérázný divoký styl hry na kytaru na popularitě a Jimi Hendrix se postupně stával hvězdou první velikosti. Nejvýrazněji zazářil na festivalu ve Woodstocku v roce 1969. Slibnou kariéru však ukončilo předávkování amfetaminy o rok později. Dodnes existují spekulace o tom, že Jimi Hendrix byl ve skutečnosti zavražděn.

J. Robert Oppenheimer (22.4. 1904 - 18.2.1967) byl americký teoretický fyzik, který je známý díky své účasti v projektu Manhattan. Robert Oppenheimer se stal hlavním vedoucím vývoje atomové bomby v laboratoři Los Alamos v Novém Mexiku. Utajený americký program pro vývoj atomové bomby během 2. světové války vedl ke konstrukci pum Little Boy a Fat Man, které byly 6. a 9.8.1945 shozeny na japonská města Hirošima a Nagasaki.

Tony Kushner (16.7.1956) je americký spisovatel, dramatik, scénárista. Z jeho nejznámějších prací jmenujme scénář pro film *Mnichov* nebo *Lincoln*. V roce 1993 obdržel Pulitzerovu cenu za divadelní hru *andělé v Americe*. Za svůj umělecký počín obdržel od prezidenta Baracka Obamy Národní medaili za umění v roce 2013.

Je vysoce pravděpodobné, že ke skupině Q náleželi alespoň někteří slavní indiánští náčelníci jako Geronimo nebo Sedící Býk, potřebné výzkumy však dosud nebyly provedeny.

Inspirace pro cestování

Jedna z vašich návštěv by mohla být věnována **Sibiři**. S ohledem na její rozlehlost a nekonečnost upozorníme na tři oblasti. Pro všechny (i pro Sibiř jako celek) platí, že jsou vhodné spíše pro ty, jimž ani v létě nevadí chladno a kteří vyhledávají spíše samotou než lidskou společnost.

Dřevěná architektura v Tomsku

Krasnojarská oblast zaujímá podstatnou část Sibiře, leží přímo uprostřed v povodí řeky Jenisej. Ťumská oblast leží v západní Sibiři. Z velké části ji tvoří bažiny. Tomská oblast leží na jihozápadě Západosibiřské roviny. Většina krajiny je pokrytá tajgou, a proto je velice obtížně přístupná.

Na Sibiři nemůžete čekat pohodlí ani běžnou turistickou péči. I sibiřská města architekturou připomínají to nejhorší a nejchudší z éry Sovětského svazu. To vše vám však vynahradí příroda. Rozsáhlé lesy, průzračná jezera a především tajga – nekonečné jehličnaté pralesy.

Národní park Jotunheim

Norsko je rovněž země, jejíž většina je velmi řídko osídlená a která turisty láká především přírodními scenériemi. Obdivovat můžete rozlehlé hory, půvabná údolí, fjordy, vodopády, jezera a ledovce. Norsko se pyšní 37 národními parky, např. parkem Jotunheimen a parkem Rondane. Za návštěvu stojí i hlavní město Oslo.

Stockholm

Švédsko je velice rozmanitá země, která v sobě spojuje drsný půvab severské přírody, ale i rozmanitost životních stylů – od tradicionalistických vesnic až po moderní emancipovanou společnost, která dala vznik filmům Ingmara Bergmana, knihám Astrid Lindgrenové a firmám jako Volvo nebo Ikea. Patří-li k vašim silným stránkám vytrvalost, možná vás nadchne možnost mnohadenních pěších výletů národními parky a přírodními rezervacemi. Nejlepším obdobím pro turisty jsou letní měsíce červenec a srpen. Tehdy je podnebí pro Středoevropany nejpříjemnější.

Věříme, že se na některá výše uvedená místa brzy vydáte, a že budete mít nyní chuť se blíže seznámit s historií Indiánů.